

עניינים תוכן

- 2..... מבוא
- 3..... סקירת ספרות
- 6..... שיטת מחקר
- 8..... תרשים זרימה
- 9..... ביבליוגרפיה

מבוא

קבלת החלטות היא תהליך מחשבתי אשר כולל בחירה בין מספר אפשרויות. פעולה זו היא פעולה יום יומית בסיסית לבני האדם אשר נמצאים כל יום בפני מגוון של אפשרויות פעולה כאשר כל אחת מהן יכולה להביא לתוצאות שונות וכל אחת מהן נובעת מתוך מערך שיקולים אחרים אשר מביא לקבלת ההחלטה (Kern & Chugh, 2009). מנהלים נדרשים לקבלת החלטות רבה במסגרת הפעילות שלהם בארגון. עליהם לדאוג לכך שהיעדים של הארגון והרצונות של ההנהלה מהם יקבלו את הדגש הראוי להם והם יזכו לכבוד והערכה במקום העבודה. למרות זאת לעיתים רבות היעדים הללו כוללים גם דילמות מוסריות אשר פוגעות או לפחות עשויות לפגוע בבני האדם אחרים אשר עובדים בארגון.

עבודה זו תבקש לבחון את ההתמודדות הזו של המנהלים עם הדרישות אשר נדרשות מהם במסגרת הפעילות שלהם בעבודה. כיצד הם מסוגלים לנהל את הדרישות העצמיות שלהם מעצמם בתור בני אדם מוסריים עם הצורך לקבל החלטות לא מוסריות לעיתים כדי להיטיב עם המטרות ועם הדרישות המעשיות של הארגון במסגרת הפעילות של מקום העבודה. כיצד הם מסוגלים לנהל את הדילמות הללו וכיצד הדבר משפיע על תהליך קבלת ההחלטות העיתידי שלהם במקום העבודה.

שאלת המחקר: האם מנהלים בעלי תפיסה מוסרית גבוהה מקבלים לעיתים החלטות בצורה לא מוסרית במקום העבודה?

על מנת להציג את הצעת המחקר אסקור תחילה את סקירת הספרות אשר עסקה בנושאים שונים ובמשתנים השונים של שאלת המחקר. אבחן את תפקיד המנהל ואת הדרך שבה הוא נדרש להתמודד עם הסיטואציות השונות במקום העבודה. לאחר מכן אערוך פירוט של שיטת המחקר אשר תבקש לבחון את שאלת המחקר באופן אמפירי כמותי בקרב נשאלים אותם אבחר לצורך מחקר זה. בשלב האחרון אפרט את דרך המחקר בצורה של תרשים זרימה.

סקירת ספרות

קבלת החלטות

תהליך קבלת ההחלטות מכיל מספר שלבים. ראשית האדם אוסף נתונים אשר משמשים בתור בסיס לקבלת ההחלטה, בהתאם לניסיון החיים שלו. לאחר מכן נעשה תהליך של עיבוד הנתונים במטרה למצוא קשר בין הנתונים ולגבש הערכה מדויקת ככל האפשר של המצב ושל הדילמה אשר עומדת בפני מקבל ההחלטה. בשלב השלישי האדם מתחיל לגבש חלופות, כדי לדעת כיצד עליו לבחור והוא עורך גם שקלול של האפשרויות השונות, על ידי בחינה של יתרונות וחסרונות על ידי כל אחד מהם. שקילת הפעולה הללו אמורה להיות שיטתית ומורכבת אולם לעיתים היא נעשית באופן אינטואיטיבי ואוטומטי. האדם לוקח בחשבון את הפרמטרים השונים אשר מרכיבים את המשתנה שלפניו ולבסוף הוא מקבל את ההחלטה על ידי בחירת החלופה המועדפת עליו(אריאלי, 2009)

קבלת החלטות אתיות ומוסריות מתקבלות על ידי בחירה אוטומטית ולא על ידי תהליך מסודר וקבוע של קבלת החלטות. ההחלטה שלהם מתבססת על שיקולי רווח והפסד ולא באמצעות תהליך אשר שוקל את כל ההיבטים השונים של הסוגייה (Kern & Chugh, 2009).

אם נבחן את תהליך קבלת ההחלטות נוכל לראות כי קיימות דוגמאות רבות מן העשורים האחרונים, אבל גם קודם לכן, לקבלת החלטות לא מוסרית כזו או אחרת. באופן כזה חוקרים (Mazar & Amir & Ariely, 2008) הראו כי ההיקף הכולל של הונאת הביטוח בנכסים בארצות הברית מוערך בכ-10 אחוזים מתשלומי התביעות של חברות הביטוח בארצות הברית. מבחינה כספית מדובר ב-24 מיליארד דולר בשנה, נכון לעשור הקודם (Mazar & Amir & Ariely, 2008).

באופן מסורתי התפתחה האמונה כי ההתנהגות האנושית האנוכית אשר מביאה לבחירה מוסרית לא טובה נובעת מכך שאנשים מבצעים פעולות לא מוסריות באופן מודע ומושכל לגמרי. זאת על ידי שקילה רציונלית של היתרונות והחסרונות אשר נובעים מן המעשה. מאחר והם חשים כי הבחירה הלא מוסרית תיטיב עימם עוד יותר, הם בוחרים בה למרות שהם עלולים לחוש כי בחירה זו לא מוסרית ואם הם יבחרו בה הם יבחרו בדרך הלא הנכונה מבחינה נורמטיבית וגם מבחינה מוסרית אובייקטיבית. כלומר הם מקבלים החלטה אשר משפרת את האינטרסים שלהם ויכולה לעזור להם יותר מבחינה אישית (Kern & Chugh, 2009).

חוקרים ציינו (אריאלי, 2009) כי בני אדם לא בוחרים באפשרויות על סמך ערכים מוחלטים. אין להם מד פנימי שקובע מהו דבר הוא ערכי וכמה בדיוק שווה כל דבר. אנו מקבלים את ההחלטה לפיכך שלכל דבר יש יתרונות וחסרונות האחד מול השני. אנו עורכים באופן אוטומטי אומדן של ההערכה ומקבלים את ההחלטה לפי האומדן הזה. אריאלי מוסיף כי רוב האנשים לא יודעים מה הם רוצים והדבר מתגלה לפנייהם בהקשר הנכון(אריאלי, 2009).

קיימים שלושה גורמים אשר מגדילים את תדירות וגודל חוסר הכנות בעת תהליך קבלת ההחלטות: תגמולים חיצוניים, סבירות נמוכה להיתפס ועוצמת הענישה. החברה בנויה באופן כזה